

Jednotliviny, všeobecniny, významy

(XI. Česko-slovenské sympóziu k analytickej filozofii)

Ve dnech 10. – 12. října 2007 proběhlo ve Staré Lesné (na Slovensku v těsné blízkosti Tater) již v pořadí jedenácté česko-slovenské sympozium k analytické filozofii. Jedná se o důležitou česko-slovenskou konferenci analytické filozofie pořádanou vždy jednou ročně (střídavě v Čechách a na Slovensku).

Přednášelo se v zasedací místnosti hotelu Academia v blocích po třech příspěvcích (po každém příspěvku následovala diskuze). Všichni byli přijati s tradiční slovenskou pohostinností, na čemž se podílela skvělá práce organizátorů konference Mariána Zouhara a Barbory Geistové Čakovské. Oběma jim patří velké poděkování: nevyskytl se jediný problém, vše bylo až neuvěřitelně dokonale připraveno. Uznání si zaslouží také Slovenská akademie věd, pod jejíž záštitou mohla tato konference proběhnout.

Nyní se stručně zmíním o jednotlivých příspěvcích:

Vladimír Svoboda hovořil o problému intuitivní (ne)přijatelnosti platonismu, použil v této souvislosti kunderovskou metaforu: je platonismus až nesnesitelně lehký? Poukázal na to, že platonismus řeší nominalistické problémy možná až *příliš* lehce, čímž může zapomenout na obtížnou řešitelnost celého „sporů o univerzálie“ a musí postulovat existenci abstraktních entit.

Pavel Materna specifikoval některé problémy (a jejich možná řešení) své procedurální teorie pojmů, konfrontoval ji s Churchovými alternativami logiky smyslu a denotace a specifikoval rozdíl mezi pojmem (reprezentovaným uzavřenou konstrukcí jakožto strukturovanou procedurou) a algoritmem.

Oldřej Tomala vystoupil s příspěvkem k jednomu zajímavému problému analytické metafyziky: je jím spor mezi aktualismem a posibilismem. Ukázal některé varianty aktualismu (rozdíl mezi Plantingovým liberálním aktualismem a klasickým tvrdým aktualismem) i to, jak řeší problémy, které před ním posibilismus klade.

Jiří Raclaavský vystoupil s příspěvkem zabývajícím se koncepcí holých individuí – konkrétněji podal mnoho podnětných argumentů pro to, že všechna holá individua (mající empirické vlastnosti typicky jen nahodile) mají za všech okolností vždy mnoho ryze kontingentních vlastností.

Antonín Dolák se zabýval statusem abstraktních entit (např. vlastností, vztahů, čísel, množin) ve Wittgensteinově *Tractatu*. Ukázal, že podle raného Wittgensteina abstraktní entity vůbec neexistují: co se jimi přirozený jazyk marně a nesmyslně pokouší říci, to se v ideálním jazyce hned samo ukazuje. Řešil také aplikace statusu pojmů, jimiž je ontologie TLP formulována. Došel

k tomu, že ontologie TLP je striktně vzato nesmyslná, pokouší se říct to, co ideální jazyk sám vyjevuje.

Radim Šíp si všiml zajímavých paralel mezi pozdním C. S. Peircem a raným Wittgensteinem – zdůraznil klíčovou roli transcendentálního ručitele pravdivosti všeho lidského poznání, jímž je u Peirce Bůh a u raného Wittgensteina metafyzický subjekt, který díky tomu, že disponuje soukromým jazykem udávajícím hranice světa má v podstatné míře funkci Boha nebo garanta pravdivosti poznání (dodávám, že Wittgenstein je v tomto větší kantián než Peirce: Peircovi garantuje platnost poznání Bůh, Wittgensteinovi přímo „já“ – metafyzický Subjekt).

Marie Duží řešila pomocí TIL-ky problematický vztah mezi platností a užitečností argumentu – podle tradičního podání závěr platného úsudku neobsahuje víc než premisy, jak může být tedy užitečný? Ukázala, že platný úsudek nepřináší sice novou empirickou informaci, ale přináší novou analytickou informaci – závěr jednoduše ukazuje nové fregovské „způsoby danosti“ (*Sinn*), v TIL-ce modelované její procedurální sémantikou jako konstrukce.

Vojtěch Kolman se ve svém příspěvku zabýval základy matematiky a filozofií matematiky, konkrétněji problémem kontinua prezentovaným již v roce 1900 v Paříži věhlasným matematikem Hilbertem.

Jaroslav Zouhar se zabýval filozofickými přesahy Gödelových výsledků dokazujících neúplnost teorií složitých alespoň jako aritmetika. Zabýval se v této souvislosti především tím, jak a zda je možné učinit teorii svou vlastní metateorií.

Igor Sedlár dokazoval, že už C. I. Lewis měl koncepci možných světů a pomocí nich interpretoval své modální kalkuly a tím ukázal, že všeobecně rozšířené názory o absenci teorie možných světů u Lewise jsou mylné a že je nesprávné interpretovat Lewisovu modální logiku jako čistě syntaktickou záležitost.

Břetislav Fajkus předeštel téma z metodologie a filozofie vědy, konkrétněji problém hodnot a jejich vztahu k vědě a lidskému poznávání světa vůbec. Zabýval se problémem, zda hodnoty vytváříme nebo objevujeme.

Peter Ježík se zabýval problémem rigidních designátorů a rigidní designace v rámci přirozeného jazyka. Zabýval se nejenom rozdílem rigidních designátorů a určitých deskripcí, ale také rozdílem (a tím, zda ho v přirozeném jazyce vůbec nějak uplatníme) rigidních a nerigidních designátorů.

Jiří Nosek hovořil o anomálním monismu u Donalda Davidsona a o tom, v jakém je tato teorie vztahu k fyzikalismu a jak pojímá mentální a fyzické stavy.

Prokop Sousedík se zabýval tím, jak Kant přemýšlel o založení fyziky a jak byl v tomto ovlivněn Newtonem, Leibnizem i dalšími mysliteli.

Vladimír Havlík přednášel o tom, jakou funkci měly a mají v kosmologii *ad hoc* hypotézy a co to vlastně *ad hoc* hypotézy jsou, zda mají oprávnění, jakou funkci mají v rámci teorie (zda je např. ospravedlnitelné to, že chrání vědeckou teorii před falzifikací). Ukázal, že *ad hoc* hypotézy jsou na jedné straně předznamenáním významného objevu či změny teorie, na straně druhé však také snahou eliminovat ve vědeckém výzkumu nějakou anomálii (což však nemusí být nutně špatně).

Lukáš Bielik se zabýval nedostatky nacházejícími se v Searlově koncepci tzv. institucionálních faktů kladených Searlem do opozice vůči tvrdým („brutálním“, holým) faktům. Ukázal také, jaký vztah mají institucionální fakty k intencionalitě členů komunity, ve které panují.

Rostislav Niederle se zabýval Kantovým soudem vkusu, ale především pak možností dokázat objektivitu krásna a objektivitu poznání v estetice či umělecké kritice. Poukázal na to, že krásné dílo nemůže být ničím doplněno a nemůže z něj být také nic ubráno (jinak svou krásu ztrácí, jednoduše je dokonalé tak, jak je a nelze je zdokonalovat), zatímco dílo, které objektivně krásné není, lze zlepšovat.

Ve čtvrtek byly skupinové výlety do Tater (či alespoň k jejich úpatí), takže nám Slovensko umožnilo nejen podnětnou výměnu filozofických názorů a kritickou diskuzi v pravém smyslu toho slova, ale i své přírodní krásy.

Všechny zmíněné příspěvky budou otištěny ve sborníku, který vyjde zřejmě v první polovině tohoto roku. Nemusím připomínat, že filozofická obec, ale jistě i širší veřejnost se má opravdu na co těšit.

Antonín Dolák